31032025-DIS-04_Layout 1 3/31/2025 3:20 AM Page 1

చెలిమె

తెలంగాణ ప్రజలకు భాష ఓ పిలుపు మాత్రమే కాదు. చరిత్ర మారినా చెదరని అస్తిత్వం. అందుకే తెలంగాణ ఘన సాహిత్యానికి పెద్దపీట వేస్తూ చెలిమెను నిర్వహిస్తున్నది మన పత్రిక. అలసిసొలసిన వేళల్లో కళారూపాలైనా, పోరుబాటల్లో పాటలా మారినా, ఆత్మగౌరవాన్ని కథతో నినదించినా... తనదైన శైలి తెలంగాణది. ఆ సాహిత్యంలో మీకు ఎలాంటి అభిరుచి ఉన్నా, కలాన్ని కదిలించండి. ఆసక్తిగా, సూటిగా తెలంగాణ సాహిత్యానికి సంబంధించిన రచనలు చేయండి... editpage@ntnews.com

చెమట చేమంతులు

వణికించిన చలికాలం
వేడెక్కి
మనతో డీడిక్కులాడటమే
వేసవి

స్వెట్టర్లు శాలువాలు
మంకీ క్యాంపులు పోయి
ఒంటి మీద బనీను కూడా
బరువై పోవడం వేసవి

వేసవి అంటే
అమ్మమ్మ నాన్నమ్మ తాతయ్యల
ఊర్లు గుర్తురావడం

జ్ఞాపకాల మల్లెల
ముల్లెలతో
మన పల్లెలు మనలను
రమ్మని తీయగా పిలవడమే
వేసవికాలం

ఆట పాటలకు నెలవులు
మన మామిడి తోపులు
చెరుకు తోటలు

ఒక ఏడాది అలసటకు
ఆటవిడుపు
ఈ వేసవి కాలం

వేసవి సెలవులంటే
పిల్లలతో కలిసి
మనమంతా
మర్ల పోరగాండ్లమై పోవడమే

వీపీ చందన్‌రావు
94400 38565

అన్వేషి... అక్షర తపస్వి..

'ఒక్కసిరా చుక్క లక్ష మెదళ్ళ కదలిక'

అన్న కాళోజీ వాక్యంతో అన్వయిస్తే కపిలవాయి సృజించిన వేల అక్షరాలు ఎంతమంది మెదళ్లకు పదును పెట్టినవో. లింగమూర్తిగారు 1928 మార్చి 31న (ప్రభవ మాఘ శుద్ధనవమి నాడు) నాగర్‌కర్నూలు జిల్లా బలుమూరు మండలం జినుకుంట గ్రామంలో ఒక పండిత వంశంలో మాణిక్యాంబ, వెంకటాచలం దంపతుల గర్భశుక్తి ముక్తాఫలంగా జన్మించినారు. అమరాబాదులో మేనమామగారైన చేపూరు పెద్దలక్ష్మయ్యగారి దగ్గర పెరిగి విద్యాబుద్ధులు నేర్చి సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువులు, పురాణేతిహాసాలు, కావ్యనాటకాలు, జ్యోతిష్య, శ్రౌతాది శాస్త్రాలు నేర్చారు. వారు మొదలు కొంతకాలం స్వర్ణకార వృత్తిపని చేసి తర్వాత ఉద్యోగ జీవితంలోకి మారి అపూర్వమైన సాహిత్య సృజన చేశారు.

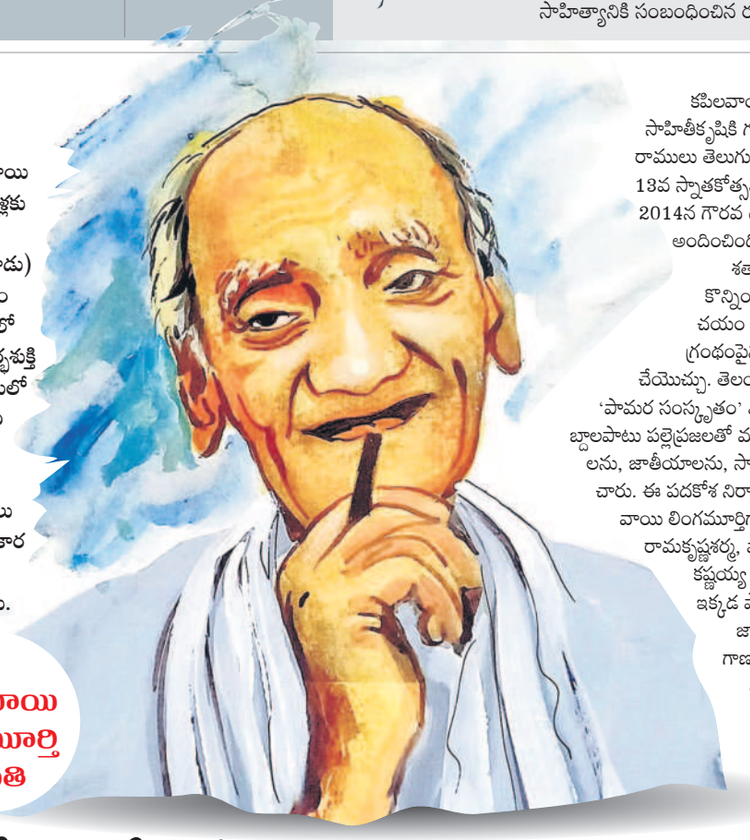

నేడు కపిలవాయి లింగమూర్తి జయంతి

నిత్య సాహితీ కృషీవలులైన కపిలవాయి లింగమూర్తి 157దాకా గ్రంథాలు రాశారు. వీనిలో వివిధ ప్రక్రియలలో వెలువరించినవి 94. పరిష్కృత, సంపాదక, సంకలనాల రచనలు 63. ప్రక్రియలలో శతకాలు, కావ్యాలు, ఉదాహరణలు, సంకీర్తనలు, హరికథలు, వచనగేయ పద్యకృతులు 41. వచనరచనలలో ఆధ్యాత్మిక రచనలు, కథలు, నవలలు, నాటికలు, స్థలచరిత్రలు, జీవితచరిత్రలు, నిఘంటువులు, అనువాద రచనలు మొత్తం 53. లింగమూర్తిగారు వివిధ విషయాలపై వందలాదిగా వ్యాసాలు రాశారు.

అవి అనేక ప్రముఖ పత్రికలలో ప్రచురింపబడ్డాయి. వానిలో సాహిత్య, ఆధ్యాత్మిక, చారిత్రక, పుస్తకపరిచయాలు, కవులపరిచయాలు, విశ్వకర్మ సాహిత్యవ్యాసాలు ఉన్నాయి. అవి ముద్రితాలు, అముద్రితాలు కలిపి 430 దాకా ఉంటాయి. వీరు చాలామంది రచయితల పుస్తకాలకు ముందుమాటలు, పీఠికలు, అభిప్రాయాలు రాసిపెట్టారు. చాలా పుస్తకాలు పరిష్కరించి వాటికి వివరమైన పీఠికలు రాశారు. అవి అన్నీ కలిపి 320 దాకా ఉంటాయి.

ప్రచురించిన గ్రంథాలలో ఆర్యశతకము (చిత్రపదిపదాల గారడి), దుర్గాభర్గ శతకము (అలంకార యతి లక్షణాలు), ఉమామహేశ్వరం హరికథ, సుబ్రహ్మణ్యోదాహరణము (పాలెంపుబ్బయ్య జీవితచరిత్ర), ప్రబోధ పటాహము (సామాజిక గేయాలు), శ్రీమత్ ప్రతాప గిరిఖండము (అమరబాదు స్థలచరిత్ర) కుటుంబ గీత (కుటుంబ నియంత్రణ ఆవశ్యకతను తెలిపే కావ్యం), భాగవత కథాతత్వము (పది భాగవతకథలకు వ్యవహారికమైన వివరణ), గీతాచతుష్పథం (భగవద్గీత, ఉత్తరగీత, ఉద్ధవ గీత, భ్రమరగీతల సారాంశము), జీవుడు – దేవుడు (పురాణాలలోని సంఘటన లను నేటి సమాజానికి అన్వయిస్తూ రాసిన విశ్లేషాత్మక రచన), పాలమూరు జిల్లా దేవాలయాలు (జిల్లాలోని 300 ప్రాచీన, ఆధునికదేవాలయాల చరిత్ర), గురు గోవిందమాంబ చరిత్ర, ఉమ్మడి పాలమూరు కవిపండిత వంశాలు, యోగులు, ఉప్పునూతల కథ, ఆంధ్ర పూర్ణాచార్యులు (చారిత్రక నవల), పద్య కథా పరిమళం, కపిలవాయి కథానికలు, కావ్యగణపతి అష్టోత్తరము (కావ్యాలలోని 108 గణపతి స్తుతులకు వ్యాఖ్యానం), స్వర్ణశకలాలు (90 కావ్యాల్లోని స్వర్ణాభరణాలను గురించిన వివరణ), రుద్రాధ్యాయము (సామాజిక చారిత్రక వ్యాఖ్యానం) మాంగల్యశాస్త్రము (ప్రాచీన ఆభరణాల విశేషాలు, వివరాలు), హనుమచ్చరిత్ర (హనుమంతుడి వేయినామాలకు వ్యాఖ్యానము), మా భగోటా (సవివర కుటుంబ చరిత్ర), రాజరథం (నాటకం), పీఠికలు (330 పుస్తకాలకు వ్రాసినవి), పామర సంస్కృతము (6000 పాలమూరు మాండలికాల సేకరణ), విశ్వ బ్రాహ్మణుల సంస్కృతి అనుకరణము (కన్నడ నుండి అనువాద రచన) కొన్ని మాత్రమే.

పరిష్కృత రచనలలో సాలగ్రామశాస్త్రము, (సాలగ్రామం పుట్టుక వాని భేదాలు, మహత్యము, పూజావిధానము వివరించిన రచన), యోగసక్తాపరిణయము, యయాతి చరిత్ర (అచ్చతెలుగు కావ్యం), ఆరు అముద్రిత శతకాలు, మనోబుద్ధిద్వివాదము, సంక్షిప్త అబ్దిక విధానము, శ్రీ మదాంధ్ర పూర్ణాచార్య ప్రభావము ముఖ్యమైనవి.

కపిలవాయి ఏడుదశాబ్దాల సాహితీకృషికి గుర్తింపుగా పొట్టిశ్రీరాములు తెలుగువిశ్వవిద్యాలయం 13వ స్నాతకోత్సవంలో 30-08-2014న గౌరవ డీ.లిట్ సత్కృతిని అందించింది. ఆయన రాసిన శతాధిక గ్రంథాలలో కొన్నింటిని మాత్రం పరిచయం చేస్తాను. ఒక్కొక్క గ్రంథంపైన ఒక్కో పీహెచ్‌డీ చేయొచ్చు. తెలంగాణ పదకోశాల్లో 'పామర సంస్కృతం' విశిష్టమైంది. దశాబ్దాలపాటు పల్లెప్రజలతో మమేకమై ఈ పదాలను, జాతీయాలను, సామెతలను సేకరించారు. ఈ పదకోశ నిర్మాణానికి డా.కపిలవాయి లింగమూర్తిగారిని గడియారం రామకృష్ణశర్మ, వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య ప్రోత్సహించారు. ఇక్కడ పామరులు అనగా జానపదులు. తెలంగాణ పల్లె ప్రజలు శిష్ట వ్యావహారిక పదాలని తమకు అనుగుణంగా మార్చుకొని మాట్లాడతారు.

'పామర సంస్కృతం అనగా పామరుడు తాను సంస్కరించుకున్న భాష అనే అర్థంలో ఈ పేరుంచాను' అని లింగమూర్తి గారు పేర్కొన్నారు. పామర సంస్కృతంలో పదాలకు అర్థాలతో పాటు పద్యపాదాలు, పాటల పల్లవులు, నానార్థాలు, పర్యాయపదాలు, జాతీయాలు, సామెతలు, న్యాయాలు, పదవివరణ, రూపసాధన, పదవ్యుత్పత్తి, అన్యదేశ్యాలు అనుబంధంలో ఇచ్చినవాటిని స్థాలీపులాకన్యాయంగా పరిశీలించడం జరుగుతుంది.

ఇక రెండవది సాలగ్రామం. ఇది వారి కుటుంబచరిత్ర. మా భగోటాకు సంక్షిప్తీకరణ. ఈ ఆత్మకథలో అటు స్వర్ణశిల్పంతోపాటు మరిన్ని విద్యలలో రాణించిన ఒక స్త్రీమూర్తి కనబడుతుంది. ఆమే మేడిపూరు గోవిందమ్మ. చిన్నతనంలో భర్త చనిపోవడంతో తండ్రి, అన్నల వద్ద స్వర్ణశిల్పంతో పాటు అన్నివిద్యలు నేర్చుకున్న ప్రతిభావంతురాలు. ఆమె లింగమూర్తిగారి తాతగారైన సింగవట్నానికి స్వర్ణశిల్పంలో శిక్షణ ఇచ్చింది. తోలుబొమ్మలాట ఆడేవారిలో ఉన్న చిత్రకారులతో పౌరాణిక చిత్రాలు గీయించి సింగవట్నానికి వాటిద్వారా చెక్కడం పనికి కావలసిన చిత్రలేఖనం నేర్పించింది. ఆ కాలంలో ఇటువంటి స్త్రీలు అరుదు.

డాక్టర్ కోడోజు కృష్ణమూర్తి
85001 67845

సాలగ్రామం చదివినప్పుడు ఆనాడు విశ్వకర్మలు ఉగాది, దసరా పండుగలను ఎలా జరుపుకునేవారో తెలుస్తుంది. ఆ కాలంలో లింగమూర్తిగారింట్లో ఉగాది, దసరా పండుగలు నవరాత్రులుగా సాగేవట. ఉగాదికి తమ పనిముట్లను పూజించేవారు. ఉగాదినాడు పనిముట్లనన్నింటిని కడిగి, తుడిచి, చమురు (నూనె) పూసి వాటికి గంధంతో తిర్యక్పుండ్రాలు, చంద్రరేఖలు తీర్చి కుంకుమతో అలంకరించేవారు. ఉగాది దినాలలో విశ్వకర్మపురాణం పగటిపూట, భజన రాత్రిపూట ఉండేదట. 1937 ప్రాంతంలోనే బడులలో 'బడితోటల' పెంచే సంస్కృతి ఉన్నదని ఈ ఆత్మకథ తెలుపుతుంది.

దీని వలన మనకు ఎన్నో విషయాలు తెలుస్తున్నాయి. 'నా మొలకమామిడి నివాసం' శీర్షికలో లింగమూర్తి గారి చదువరితనం వెల్లడవుతుంది. రాత్రి 8 గంటలకు మొదలుపెట్టి తెల్లవారి నాలుగు గంటలవరకు ఎక్కడా విడువకుండా వేయిపడగలు నవలను చదవడం మనసు సంభ్రమాశ్చర్యాలకు లోనుచేస్తుంది. 'పాలెంలో పదేండ్లు' అధ్యాయంలో లింగమూర్తిగారి మిత్ర బృందం సాహిత్యకృషి కనబడుతుంది. తెలకపల్లె విశ్వనాథశర్మ, సీతారామశాస్త్రి, రామకృష్ణశాస్త్రి, శ్రీరంగాచార్యులు, మామిడన్న సత్యనారాయణ మొదలైన కవిపండితుల సాహచర్యంలో ఆయనకు కలిగిన శబ్దజ్ఞానం, పరిష్కరణ సాధకబాధకాల పరిజ్ఞానం భవిష్యత్తులో ఎంతగానో తోడ్పడినట్లు తెలిపారు. బాల్యంలోనే తండ్రిని కోల్పోయిన ఒక మారుమూల పల్లెటూరు పిల్లవాడు తన క్రమశిక్షణ, అంకితభావం, పట్టుదల, కృషి, నిజాయితీలతో ఏ విధంగా రాష్ట్రం మెచ్చుకునే కవిపండితుడయ్యాడో ఈ ఆత్మకథ మనకు తెలుపుతుంది. చిత్రకారునిగా, జ్యోతిషవేత్తగా, యోగసాధకునిగా, పుస్తకాల పురుగుగా, శిల్పిగా, నాటకాలకు వస్తువులు తయారు చేసిన సృజనశీలిగా, కవిగా, పండితునిగా, పరిశోధకునిగా, చరిత్రకారుడిగా, పరిష్కర్తగా, సంపాదకునిగా విభిన్న పార్శ్వాలు గల కపిలవాయి లింగమూర్తి గారి జీవితాన్ని ఆవిష్కరించే గ్రంథం ఇది.

ఆయన అధ్యాపకత్వానికి ముందు బంగారం పనిచేసినవారే. అందుకే ఆయన సాహిత్య స్వర్ణసౌరభ కేసరి అయ్యారు. ఆయన రచనలూ బంగారమే! ఆయన నడక, నడత...బంగారమే! ఎందరో ఔత్సాహికులకు శిష్యులకు, మిత్రులకు కవితా రంగంలో ఓనమాలు దిద్దించి దశ, దిశా నిర్దేశంం జరిపారు. ఆయన సాహిత్యకృషికి గుర్తింపుగా హైద్రాబాద్‌లో జరిగిన 32వ హైద్రాబాద్ బుక్‌ఫెయిర్‌కు 'కపిలవాయి లింగమూర్తి ప్రాంగణం' అని నామకరణం చేసి గౌరవించారు. ఆ పుస్తకప్రదర్శనలోనే వారి ఆత్మకథ 'సాలగ్రామం'ను ఆనాటి భారత ఉపరాష్ట్రపతి యం.వెంకయ్యనాయుడు ఆవిష్కరించారు. ఆయన కృషిచేసిన స్థానిక చరిత్రలను, దేవాలయాల చరిత్రను ఇంకా వెలికితీసి కొనసాగించడమే ఆ మహానుభావునికి నిజమైన నివాళి.

(వ్యాసకర్త అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్)

ఆయన రాసిన మరో అపూర్వ గ్రంథం మాంగళ్యశాస్త్రం. ఇది తాళపత్రాలలో వారి తాతగారి గ్రంథాలయంలో దొరికింది. మన ఆభరణాలు, వాటి చరిత్ర తెలుగువారి సొమ్ముల స్వరూపాలు, వివాహాభరణాల విశేషాలు వంటి అంశాలు ఇందులో ఉన్నాయి. ఇంకా ఇందులో మాంగళ్యాల వివిధ రూపాల గురించి, స్త్రీల కాలిమెట్టెలు, చేతిగాజుల గురించి కూడా సవివరంగా తెలిపారు.

విలువైన ఆభరణం

గోల్కొండ, చార్మినార్, ముత్యాలు, బిర్యానీ.. ఇలా కొన్నింటిని పేర్కొనగానే మనకు హైదరాబాదు గుర్తుకు వస్తుంది లేదా హైదరాబాద్ అనగానే ఇలాంటివి గుర్తుకురావడం కద్దు. అయితే కాలం గడిచే కొద్దీ పరిణామాలు ముంచుకు వచ్చే దారిలో మరెన్నో అద్భుతాలు జరుగుతాయి. ఇప్పుడు హైదరాబాద్ అనేది ఓ ప్రముఖ విశ్వనగరం. మన హైదరాబాద్‌కు చెందిన సైన్స్ పాత్రికేయుడు, ఆంగ్ల రచయిత దినేశ్ సీ శర్మ 'బియాండ్ బిర్యాని-ది మేకింగ్ ఆఫ్ ఎ గ్లోబలైజ్డ్ హైదరాబాద్' అనే పేరుతో సుమారు 350 పేజీల ఆంగ్ల గ్రంథాన్ని వెలువరించారు. ఈ పుస్తకం పేరు చూడగానే ఇదేదో బిర్యాని వంటకానికి సంబంధించిన గ్రంథమని అనిపించొచ్చు. కానీ కవర్ పేజీ చూస్తే అడుగున చార్మినార్, పైన హైటెక్ సిటీ కనబడి మధ్యలో ఎలక్ట్రానిక్ సర్క్యూట్‌ను తలపించే ప్రతీకలు పాఠకుడికి విజ్ఞాన భరితమైన అభిప్రాయాన్ని కల్పిస్తుంది.

వెస్ట్‌ల్యాండ్ ప్రచురించిన ఈ గ్రంథం స్థూలంగా 1908 నుంచి 2022 వరకు హైదరాబాద్ నగర పరిణామాన్ని 15 అధ్యాయాల్లో వివరిస్తుంది. తొలి ఐదు అధ్యాయాలు హైదరాబాద్ నైజాం సంస్థానంలో ఆధునికత, సైన్స్ ఎలా విప్పారాయో చెప్తూ క్లోరోఫామ్, మలేరియా సంబంధించిన నేపథ్యాలను మొదలుకొని దేశంలో ప్రాంతీయ భాషలో మొదలైన తొలి విశ్వవిద్యాలయం ఉస్మానియా గురించి వివరిస్తారు. తర్వాతి నాలుగు అధ్యాయాలు 1948-1999 మధ్య కాలంలో ఎలా కొత్త విజ్ఞానం నూతన దిక్తటాలను తెరిపించగలిగిందో చెబుతూ పరిశ్రమలు మొదలుకొని ఎలక్ట్రానిక్స్, న్యూక్లియర్ ఫ్యూయల్, మిస్సైల్స్ వంటి వాటి దాకా చరిత్ర పుటలను స్పృశిస్తాయి. చివరి ఆరు అధ్యాయాలు ప్రపంచీకరణతో మొదలై తర్వాత నెలకొన్న ఔషధాలు, ఇంజనీరింగ్ పరిశ్రమలు, వ్యాక్సిన్లు, జినోమ్ వ్యాలీ.. మొదలైన పరిణామాలను విపులీకరిస్తాయి. హైదరాబాద్ ఎలా ప్రపంచ నగరంగా సమాయత్తమైందో.. ఆ నేపథ్యాన్ని, వైజ్ఞానిక పరిణామాలను పరిగణనలోనికి తీసుకొని రచయిత ఓ మహానగర వికాస, వైభవాలను ఆవిష్కరిస్తారు.

అయితే ఈ మార్పులను పాఠకులకు సులువుగా వివరించడానికి అనుకూలమైన రీతిలో ఉపోద్ఘాతంగా నాలుగు శతాబ్దాల హైదరాబాద్ గతిని రచయిత ముందు పేజీల్లో చెబుతారు. 16, 17 శతాబ్దాలలోనే మధ్య ఆసియా, యూరప్ దేశాల నుంచి పర్యాటకులను, వర్తకులను ఆకర్షించే రీతిలో ఈ నగరం ఎదిగిందని చెబుతూ గోల్కొండ నుంచి తీర ప్రాంతంలో ఉండే మచిలీపట్నానికి రోడ్డు నిర్మించారని వివరిస్తారు. కుతుబ్‌షాహీల కాలపు ప్రణాళిక, ఆర్కిటెక్చర్, ఇంజనీరింగ్, శాస్త్ర దృక్పథం మొదలైన వాటిని చార్మినార్ నిర్మాణం తెలియచెప్తుందని అంటారు. డైమండ్ కటింగ్‌కి సూరత్, దుస్తులకు కోయంబత్తూర్, ఎలక్ట్రానిక్స్‌కు చెన్నై, సాఫ్ట్‌వేర్ సేవలకు బెంగళూరు లాగానే హైదరాబాదు ఔషధాలకు, వ్యాక్సిన్ లకు, టెక్నాలజీ సర్వీసులకు పర్యాయపదంగా మారిందని చెబుతారు. ఇలా ఎదగడం అనేది ఆయా ప్రాంతాల స్వాభావికమేమో అని సూచిస్తూ బెంగళూరు, హైదరాబాదు, పుణే, భువనేశ్వర్, గాంధీనగర్, తిరువనంతపురంలలో దాదాపు ఒకేసారి సాఫ్ట్‌వేర్ టెక్నాలజీ పార్కులు వచ్చినా కేవలం బెంగళూరు, హైదరాబాదు నగరాలు మాత్రమే ఈ రంగంలో అభివృద్ధి చెంది కీలకంగా మారడం ఏమిటో ఆలోచించమంటారు. 1980 నుండి పెద్దసంఖ్యలో రిసెర్చ్ ల్యాబ్స్, పబ్లిక్ సెక్టార్ కంపెనీలు, చిన్నాపెద్దా ప్రైవేట్ సెక్టార్ సంస్థలు, మరెన్నో ఔత్సాహిక పారిశ్రామిక సంస్థలు, సంబంధిత ఇంజనీరింగ్ కళాశాలు రావడం అనేవి నేపథ్యంగా పనిచేయడం వల్లనే నేడు సైబరాబాద్, జినోమ్ వ్యాలీ అనేవి హైదరాబాదుకు ప్రపంచ స్థాయి గుర్తింపును తెచ్చిపెట్టాయి.

1948 సెప్టెంబర్ చివరి వారంలో బొంబాయి నుంచి మార్వాడి వ్యాపారస్తుల కుటుంబం ఒకటి హైదరాబాద్‌కు తరలివచ్చింది. ఆ కుటుంబం నుంచి వచ్చిన ఈ రచయిత దినేశ్ సీ శర్మ హైదరాబాద్ సంబంధించిన ఎంతో మంది వ్యక్తులను కలవడమే కాకుండా ఆయా సంస్థల చరిత్రను శోధించి ఈ గ్రంథాన్ని రాశారు. ఏదో ఒక వ్యక్తి చేసిన ప్రయత్నాల వల్ల మాత్రమే కాకుండా, దశాబ్దాల తరబడి జరిగిన సమష్టి కృషి ఫలితంగానే నేడు భాగ్యనగరం విశ్వనగరంగా జేజేలు పొందుతోందని చారిత్రాత్మకమైన వైజ్ఞానిక ఆధారాలను ఈ రచయిత మన ముందుంచుతారు. హైదరాబాద్ నగర చరిత్రకు ఈ 'బియాండ్ బిర్యానీ' పుస్తకం ఒక విలువైన ఆభరణం.

డాక్టర్ నాగసూరి వేణుగోపాల్
9440732392

మైకం

రంగుల కలలన్నీ
రాత్రంతా పహారా కాశాయి
వెన్నెల జలపాతాల్లో
ఈదులాడి వచ్చింది మనసు

వెతలన్నీ వీడ్కోలు పలికాయని
దారంతా నక్షత్రాలు మెరుస్తుంటే
ఆశల వృక్షాలు స్వాగతమంటుంటే
కాలం కరిగిపోగా
కళ్ళు తెరిచాను

బాధ్యతల కావిడందుకుని
రాత్రి మైకాన్ని పుక్కిలించి
బతుకు బాట పట్టాను
నవ్వుకుంటూ...

సీయస్ రాంబాబు
83748 18961

సలక్షణ కీర్తి... లక్ష్మణమూర్తి

విద్యాబోధనను, సాహిత్య కృషిని సమానంగా నడిపిన ధన్యజీవి ప్రొఫెసర్ లక్ష్మణమూర్తి. అసంఖ్యాకమైన విద్యార్థుల అభిమానం చూరగొనడమే కాకుండా సంస్కృతాంధ్రాంగ్ల సాహిత్యాల్లో అపారమైన కృషి చేసి పేరుప్రఖ్యాతులు పొందారు. ఆయన నిరాడంబరులు, నిగర్వి, నిత్య పఠనాభిలాషి. వారి మరణంతో తెలంగాణ ఒక గొప్ప బహుభాషాకోవిదుణ్ణి, సంప్రదాయ వాదిని, ఆధ్యాత్మిక వాదిని కోల్పోయిందని చెప్పవచ్చు.

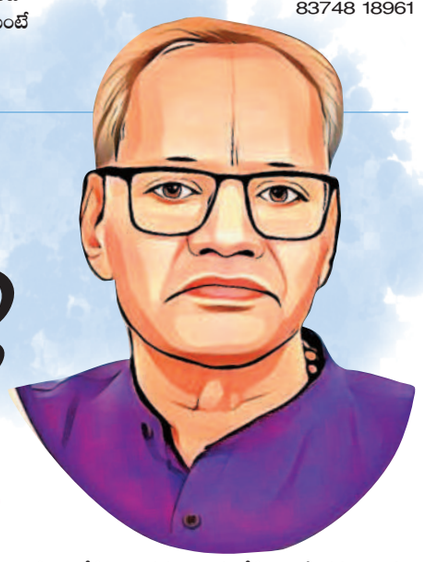

కాకతీయ యూనివర్సిటీ ఆంగ్ల విభాగంలో సుదీర్ఘంగా అంటే దాదాపు 30 ఏండ్ల పాటు ఆంగ్ల బోధకుడుగా విశేష సేవలందించిన శ్రీపెరంబుదూరు లక్ష్మణమూర్తి నల్గొండ జిల్లా చందుపట్ల గ్రామంలో 1940 జులై 20న వైష్ణవ సాంప్రదాయ కుటుంబంలో రాఘవాచార్యులు, తాయారమ్మ దంపతులకు జన్మించారు. కురువైన విగ్రహం, విశాల ఫాలభాగం మధ్యలో వైష్ణవ సాంప్రదాయం ఉట్టిపడేట్టు నిలువు కుంకుమరేఖ, పాండిత్య శోభతో అలరారే వదనంతో చూపరులను ఇట్టే ఆకర్షించేవారు.

ఆంగ్లంలో ప్రొఫెసర్‌గా లక్ష్మణమూర్తి ఎంత లబ్ధప్రతిష్ఠులో, సంస్కృతాంధ్ర సాహిత్యంలోను అంతే ప్రఖ్యాతి గాంచారు. తరగతి గదిలో వారి వైవిధ్యమైన ఆంగ్లబోధన ఒకవైపు, సంస్కృతాంధ్ర భాషల్లో ఆధ్యాత్మిక ప్రసంగాలు మరొకవైపు వీరికి సాహితీ సమాజంలో ఎనలేని గౌరవాన్ని సంపాదించి పెట్టాయి. ఎమ్.ఎ విద్యార్థులందరికీ వారి పాఠం వినటం కర్ణపేయంగా ఉండేది. వారి విద్యార్థులమని చెప్పుకోవడానికి గర్వ పడేంత గొప్ప గురువు ఆయన. ఆధ్యాత్మిక ప్రసంగమైనా, సాధారణ ప్రసంగమైనా అందరినీ కట్టిపడేసే ప్రత్యేక శైలితో, సున్నితమైన హాస్యధోరణితో అటు పండితులను, ఇటు పామరులను సమంగా అలరించిన ప్రతిభ వారిది. లక్ష్మణమూర్తి స్వయంగా శివ భక్తులు. వారి నాన్న గారి కోరిక మేరకు శ్రీకృష్ణుడిపై గోపికా వల్లభా అనే శతకం రాశారు. వేల పుస్తకాలు ముద్రించి ధర: 'అమూల్యం' అంటూ పఠనాసక్తి ఉన్నవారందరికీ ఉచితంగా అందజేసిన గొప్ప సంస్కారం వారిది. 'సమర్పణం' పేరిట లక్ష్మణమూర్తి తన ప్రియమిత్రుడు నరసింహారెడ్డి స్మృతిలో ఖండ కావ్యాలు రాసి, ఆయన ఆత్మకే అంకితమిచ్చారు. ప్రముఖ సాహితీవేత్త రవ్వా శ్రీహరి చేతుల మీదుగా ఆ పుస్తకం ఆవిష్కరింపబడింది. వేదాలు, ఉపనిషత్తులపై లక్ష్మణమూర్తి చేసిన వందలాది రేడియో ప్రసంగాలను రేడియో పాఠకులు ఇప్పటికీ ఎంతో ఆసక్తితో ఆలకిస్తుంటారు. వరంగల్‌కు చెందిన సహృదయ సాహితీ సంస్థ నిర్వహించే కార్యక్రమాల్లో రామాయణ, మహాభారత, భాగవతాలపై తమ ప్రసంగాలతో లక్ష్మణ మూర్తిగారు ప్రేక్షకులను మంత్రముగ్ధులను చేసేవారు. వీరు చాలా కాలం టి.టి.డి. సంపాదక వర్గంలో ఉండి భక్తి సంబంధమైన అనేక వ్యాసాలను రాశారు. చివరగా, మూర్తి గారికి స్వామి వివేకానందుని జీవితమన్నా, వారి బోధనలన్నా అపారమైన గౌరవం ఉండేది. స్వామి వివేకానందకు సంబంధించిన ఎటువంటి కార్యక్రమాలైనా వారు ఉత్సాహంగా పాల్గొనేవారు. ఆధ్యాత్మిక కార్యక్రమాలకై వరంగల్ విచ్చేసిన స్వాములు వివిధ భాషల్లో ప్రసంగిస్తున్నప్పుడు వారి ప్రసంగాలను అలవోకగా తెలుగులో తర్జుమా చేసి ప్రేక్షకుల మన్ననలను పొందిన ఘనత వీరిది.

డా. తుమ్మూరి శరత్ బాబు
76719 36040

నీటిపూల వాన

అడుగులో అడుగువేస్తూ సముద్రం ఒడ్డున నడుస్తుంటే
పాదాల జ్ఞాపకాలను అమాంతం అలలై తనలో
కలిపేసుకుంది సాగరం.
పాదాల గుర్తులను వెతుక్కుంటూ వెళ్తే
నిశ్శబ్దంలా నన్నే చూస్తుంది అంబుధి.
కన్నీటి వరదలు కాలువలై పారుతుండే
తనలో కలుపుకొని చింతిస్తుంది కడలి.

అందనంత దూరాన ఏ చూపునకు చిక్కని
జలనిధి నింగిని తాకుతుందేమో అన్నట్లు కనిపిస్తోంది.
జీవిత ప్రయాణం కూడా అలాగే సాగుతుంది.
ఆశల అలలపై ఎగిసిపడుతుంది.
ఎక్కడో చివరాఖరి అంచుల్లో మిగిలిన జ్ఞాపకాలన్నింటినీ
చెరిపేస్తుంది దుఃఖ సాగరం.

ఒక్కోసారి కష్టాల కడలి కన్నీటివానై కురుస్తుంది.
ఎడతెరపి లేకుండా నిలువునా తడిపివేస్తుంది.
దేహం నుండి రాకుతున్న స్వేదపు చుక్కలు చుట్టూ
ప్రవాహమై ప్రవహిస్తున్నా
గొంతు తడవడం లేదు.
బతుకు దాహాన్ని తీర్చడం లేదు.

ఎన్ని ప్రవాహాల ప్రశయాలు కురుస్తేనేమి.!
కాస్త నీటిపూల వానై కురిసి.. ఎదలో రగులుతున్న
నిప్పుల కష్టాల కొలిమిని ఆపుతుందని
ఆశతో ఎదురుచూస్తూ... సాగుతుంది
కన్నీటి బతుకు ప్రయాణం..

- అశోక్ గోనె, 94413 17361

పుస్తకాలు

వాసా ప్రభావతి స్మారక కవితల పోటీ

'వాసా ఫౌండేషన్-పాలపిట్ట' సంయుక్తంగా నిర్వహిస్తున్న కవితల పోటీకి కవితలను ఆహ్వానిస్తున్నది. సోషల్ మీడియాతో సహా ఎక్కడా ప్రచురితం కాని వచన కవితలు పంపాలి. దీర్ఘకవితలు పంపవద్దు. మొదటి బహుమతి-రూ.3,000, రెండో బహుమతి-రూ.2000, మూడో బహుమతి-రూ.1000, ఎనిమిది కవితలకు ప్రత్యేక బహుమతులుంటాయి. ఒక్కో కవితకు రూ.500. 2025, ఏప్రిల్ 30వ తేదీ వరకు మాత్రమే కవితలు పంపవచ్చు. 2025, మే 20వ తేదీ నాడు పోటీ ఫలితాలు విడుదలవుతాయి. కవితలు పంపడానికి చిరునామా: ఎడిటర్, పాలపిట్ట. ప్లాట్ నెం: 2, బ్లాక్-6, ఎంఐజీ-2, ఏపీహెచ్‌బీ, బాగ్‌లింగంపల్లి, హైదరాబాద్-500 044, 98487 87284, palapittamag@gmail.com

- ఎడిటర్, పాలపిట్ట

పుస్తకావిష్కరణ

తెలంగాణ రచయితల సంఘం జంట నగరాలు, తెలంగాణ భాషా సాంస్కృతిక శాఖ సౌజన్యంతో... 2025, ఏప్రిల్ 6వ తేదీ ఆదివారం రోజున ఉదయం 10 గంటలకు హైదరాబాద్‌లోని రవీంద్రభారతిలో 'నేల తడుముతూనే' కవితా సంపుటిని ప్రముఖ కవి నందిని సిధారెడ్డి ఆవిష్కరిస్తారు. విశిష్ట అతిథులుగా నాళేశ్వరం శంకరం, ఆత్మీయ అతిథులుగా రూప్‌కుమార్ డబ్బీకార్, కొండపల్లి నీహారిణి, ధూళిపాక అరుణ, బెల్లంకొండ సంపత్ కుమార్ పాల్గొంటారు.

- కందుకూరి శ్రీరాములు
అధ్యక్షుడు, తెలంగాణ రచయితల సంఘం

సాహితీ ప్రసంగం

2025, ఏప్రిల్ 5వ తేదీ శనివారం రోజున సాయంత్రం 5.30 గంటలకు కరీంనగర్‌లోని వాగేశ్వరీ డిగ్రీ కళాశాలలో 'మొల్ల రామాయణంపై సాహితీ ప్రసంగం' కార్యక్రమం జరుగనున్నది. చిందం అంకారపు సునీత, డాక్టర్ గండ్ర లక్ష్మణరావు, ఏదునూరి రాజేశ్వరి, అన్నాడి గజేందర్‌రెడ్డి, బొమ్మకంటి కిషన్, అడువాల సుజాత, అనంతోజు పద్మశ్రీ, నీలగిరి అనిత, తదితరులు హాజరు కానున్నారు. అందరికీ ఆహ్వానం.

- పెనుగొండ సరసిజ
ప్రచార కార్యదర్శి, రుద్రమ సాహితీ స్రవంతి, కరీంనగర్